

ELŐSZÓ

2024 második felében Magyarország második alkalommal töltötte be az Európai Unió Tanácsának soros elnöki tisztségét. Két EU-elnökségi tapasztalat, két különböző történelmi pillanatban – olyan időszakokban, amikor az Európai Unió kénytelen volt szembenézni saját működésének, céljainak és jövőjének alapvető kérdéseivel. 2011-ben, az első magyar elnökség idején az unió egy súlyos világgazdasági válságot követően, de ambícióval és megújulási szándékkal telve dolgozott azon, hogy a gazdasági kormányzás új szabályozásán keresztül levonja a válság tanulságait. 2024-ben, a második magyar elnökség idején az Európai Unió egy összetettebb, kihívásokkal terhelt nemzetközi környezetben működött. A brexit, a geopolitikai feszültségek, az orosz–ukrán háború, a közel-keleti konfliktusok, az infláció és a migráció együttesen formálták azt a kontextust, amelyben az unió történetének egyik legnehezebb intézményi váltását kellett végrehajtani. Az ilyen időszakok ugyanakkor sosem csupán bizonytalanságot, hanem lehetőséget is jelentenek: lehetőséget az uniós cselekvőképesség újradefiniálására. A két elnökség közötti történelmi ív így nemcsak a nehézségek átalakulásáról és súlyosbodásáról, hanem az unió fejlődésének kérdéséről is szól. Ezzel szoros összefüggésben az uniós elnökség feladata is jóval több, mint adminisztráció: a lényegi kérdés mindig az, hogy sikerül-e aktívan hozzájárulni az Európai Unió jövőjének alakításához. Elemi érdekünk, hogy az Európai Unió a kihívások közepette újból és újból bizonyítsa: képes tanulni a válságokból, alkalmazkodni a változó környezethez, és megerősödve továbbfejlődni.

Ez a kiadvány a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Európa Stratégia Kutatóintézete két korábbi kötetének (a 2023-ban kiadott *Úton a magyar uniós elnökség felé* és a tavaly megjelent *A 2024-es magyar EU-elnökség*) folytatásaként a magyar uniós elnökség értékelését tűzte ki célul. Átfogó elemzést igyekszik nyújtani a magyar elnökség tapasztalatairól, konkrét eredményeiről, az azokra adott reakciókról, továbbá a magyar szempontból legfontosabb szakpolitikai javaslatok várható jövőjéről. Az előző kiadványhoz hasonlóan a kötet ezúttal is két tematikus részből áll: az első felében szakpolitikuskok, a második felében kutatók értékelését olvashatjuk. Figyelembe véve az érintett téma nemzetközi vonatkozásait és jellegét, a kötet angol nyelven is megjelenik, *Evaluation of the 2024 Hungarian EU Presidency* címmel. A tudományos

igénnyel, ám közérthető nyelven íródott tanulmánykötet a szakértőknek, az egyetemi hallgatóknak, valamint a laikus érdeklődőknek is érdekes és hasznos olvasmány lehet. Érthetőbbé teszi a soros elnökség intézményének szerepét az Európai Unió működésében, illetve betekintést nyújt az egyes szakpolitikai területek folyamataiba, segítve ezzel a magyar elnökség prioritásainak és feladatainak megértését.

A kötet két nagy részből áll össze. Az első rész a magyar elnökség sikeres megvalósulását biztosító legmagasabb szakmai-politikai szint értékelését tartalmazza. A második rész a magyar elnökségi prioritások terén elért eredményeket elemzi, kitérve az egyes szakpolitikák jövőjére. A szerzők egységes orientáló szempontok mentén vizsgálják meg azokat a kérdéseket, amelyek Magyarország számára meghatározóak. Az egységes vizsgálati szempont kiterjed arra, hogy a magyar elnökség milyen célokat tűzött ki, milyen kihívásokkal szembesült, és milyen intézkedéseket hozott az adott területen, beleértve a szakpolitikai döntéseket, az uniós intézményekkel való együttműködést. Emellett a kötet mindig értékeli az elért eredményeket, valamint azt, hogy mi a magyar elnökség öröksége, hogyan élnek tovább a vizsgált szakpolitikák, és milyen tanulságok vonhatók le a jövőbeli elnökségek számára.

Bóka János európai uniós ügyekért felelős miniszter az uniós magyar elnökséget karakteres, stratégiai és aktív szavakkal jellemzi, kiemelve, hogy hazánk az elnökségtől elvárt „tisztességes közvetítői” szerep keretein belül látta el a feladatát, azzal a céllal, hogy Európa erősebb legyen a magyar elnökség végén, mint amikor átvette a stafétát. *Tegyük nagygyá Európát* című, a jelen kötetet bevezető írásában annak a meggyőződésnek ad hangot, hogy „együtt erősebbek lehetünk, mint külön-külön, és együtt is megmaradhatunk annak, akik vagyunk”.

Ódor Bálint nagykövet, Magyarország EU melletti Állandó Képviselőtének vezetője a 2024-es elnökség megvalósításának kihívásait brüsszeli szemszögből vizsgálja. Az elnökségi feladatok jelentős részét Brüsszelben és Luxemburgban, illetve Strasbourgban kellett lebonyolítani, így a 2024. évi magyar elnökség „brüsszeli lábának” működése hasonlóan tanulságos, mint a magyarországi.

Győri Enikő a 2011-es és a 2024-es magyar elnökség egybevetését, pontosabban a két magyar elnökség alapvető eltéréseit veszi górcső alá tanulmányában. A jelenleg EP-képviselőként dolgozó korábbi diplomata vezényelte le szakállamtitkárként Magyarország első európai uniós elnökségét 2011 első félévében. A 2024-es magyar elnökségre kitekintve megjegyzi: a kihívások is jóval nagyobbak voltak, és a Magyarországot övező hangulat is kétségkívül nehezebbé tette a 2024-es elnökséget.

Molnár Balázs Péter Európa-politikáért felelős helyettes államtitkár a magyar EU-elnökség szakpolitikai kihívásait, lehetőségeit és az azokra adott válaszokat tekinti át. Ismerteti a magyar kormány által meghirdetett hét szakpolitikai súlypontot, amelyek a magyar elnökség alatt kiemelt figyelmet kaptak.

Ezután *Kovács Zoltán*, a 2024. második félévi magyar EU-elnökség operatív feladatainak előkészítéséért és lebonyolításáért felelős kormánybiztos mutatja be a 2024-es magyar elnökség operatív feladatait, a magyar elnökség szervezési szempontú megvalósítását.

Bólya Boglárka, a 2024-es magyar EU-elnökség személyzeti képzésért és társadalmi szervezetekkel való kapcsolattartásért felelős miniszteri biztosa a *Cser Zsuzsa Ágnessel* közösen jegyzett tanulmányában a magyar elnökségre való felkészülésről számol be e feladatok szemszögéből. Részleteiben tárgyalja a magyar elnökség előkészítésében és lebonyolításában részt vevő személyi állomány felkészítését és képzését, valamint az elnökség társadalmatisításának teendőit.

A tanulmánykötet második része a magyar szempontból legfontosabb szakpolitikai kérdések elemzésére irányul, a tanulmányok szerzői az egyes szakpolitikák hazai kutatói.

Navracsics Tibor tanulmányában kiemeli, hogy a magyar elnökség prioritásai között kezdettől fogva megkülönböztetett jelentőséggel szerepelt a kohéziós politika jövőjéről folyó vita befolyásolásának szándéka, egyrészt a kohéziós pénzeknek a nemzetgazdaságban játszott szerepe, másrészt az uniós szinten zajló, a költségvetésről, és ezen belül is a kohéziós politika jövőjéről szóló vita miatt.

Petri Bernadett az Európai Unió többéves pénzügyi keretét (MFF) elemző írásában kiemeli, hogy a többéves költségvetés az unió egyik legmeghatározóbb politikai eszköze: nem csupán forráselosztási keretet jelent, hanem az európai integráció stratégiai irányait, gazdasági súlypontjait, valamint politikai kompromisszumait is tükrözi.

Kutasi Gábor és szerzőtársai, *Pásztor Szabolcs* és *Szigethy-Ambrus Nikoletta* a versenyképességet mint a 2024-es magyar EU-elnökség kiemelt szakpolitikai súlypontját vizsgálják, hangsúlyozva, hogy ezen időszak alatt a rendelkezésre álló rövid idő ellenére jelentős előrelépés történt a problémafelismeréstől a tagállami konszenzus megteremtéséig, amely a versenyképességi paktum elfogadásában csúcsondott ki.

Máthé Réka Zsuzsánna a vállalati versenyképesség növelése érdekében az uniós bürokrácia elengedhetetlen csökkentésének szenteli tanulmányát. Elemzése szerint ugyan annak a felismerése, hogy az EU túlzott szabályozási környezete akadályokat gördíthet a vállalkozások elé, már több éve elindított egy vitát arról, hogy az EU-ban reformokra van szükség a szabályozás és a versenyképes üzleti környezet előmozdítása közötti jobb egyensúly megteremtése érdekében, azonban a bürokrácia csökkentésére és az uniós vállalkozások terheinek enyhítésére tett korábbi kísérletek egyelőre nem hozták meg a remélt eredményeket.

Pató Viktória Lilla tanulmánya az Európai Unió stratégiai függetlenségének egyik kulcsterületét, a kritikus nyersanyag-politikát vizsgálja a versenyképesség

és a geopolitikai kitérítések összefüggésében. A tanulmány kiemeli: a 2024-es magyar EU-elnökség hozzájárulása elsősorban abban ragadható meg, hogy a kritikus nyersanyagok kérdését következetesen az európai versenyképességi gondolkodás középpontjába helyezte, miközben a kritikus nyersanyagokról szóló rendelet végrehajtásának pénzügyi, társadalmi és intézményi korlátai továbbra is nyitott kérdésként maradtak fenn.

Lovász László Gábor arra a kérdésre keresi a választ, hogy felkészült-e az EU az új társadalompolitikai, emberi jogi és szociális kihívásokra. Elemzésében megállapítja, hogy a biotechnológia jelenleg alapvetően egészségügyi felségterület, a robotizáció, automatizáció pedig versenyképességi-beruházásostönzési és gazdaságpolitikai kérdés az EU-ban, illetve hogy a két kérdéskör (biotechnológia és mesterséges intelligencia) fontossága ellenére kijelenthető, hogy az EU jelenleg nincs felkészülve ezen kérdések átfogó kezelésére és rendezésére.

Ezt követően *Fűrész Tünde* és *Mészáros Árpád József* a demográfiát mint versenyképességi tényezőt veszik górcső alá a magyar EU-elnökség tükrében. A szerzőpáros kiemeli, hogy a csökkenő népesség és az elöregedő társadalom kihívásai azonnali beavatkozást tesznek szükségessé. A demográfiai kihívásokra adott válaszok holisztikus és integrált megoldásokat igényelnek, a magyar elnökségben ennek megfelelően egyik kiemelt politikai témaként jelent meg a demográfia kérdésköre.

A magyar elnökség alatt lezajlott bel- és igazságügyi együttműködés eredményeit vizsgáló *Gombos Katalin* hangsúlyozza, hogy számos jogterületen történt jogalkotási előrelépés. Annak ellenére, hogy a bel- és igazságügyi együttműködés nem volt kiemelt prioritása a magyar elnökségi programnak, sikeresen teljesített. Az elfogadott jogforrások, jogalkotási kezdeményezések, az azokra adott általános megközelítések, valamint a jogi kötőerővel ugyan nem, de jelentősebb politikai súllyal rendelkező következtetések száma és a témák sokszínűsége mutatja e terület fontosságát.

Koller Boglárka a magyarok európai és nemzeti identitásáról értekezik, visegrádi összehasonlításban. Tanulmányában a magyarok európai és nemzeti identitására vonatkozó közvélemény-kutatási adatokra fókuszál, arra keresve a választ, hogy 2024 második félévében hogyan alakult a magyarok véleménye az Európai Unióról, és mennyire érezték magukat az unió polgárának, illetve milyen volt az unió imázsa hazánkban ebben az időszakban.

Csiki Varga Tamás az unió védelmi együttműködésének erősítését vizsgálja. Tanulmányában hangsúlyozza: a magyar elnökségi program rámutatott, hogy Európa, az európai polgárok biztonsága kiemelten fontos, így egyik fő prioritása is az európai védelempolitika megerősítése volt.

Zalai Csaba bemutatja az Európai Unió Tanácsa 2024. második félévi magyar elnöksége programjának kiemelt külkapcsolati prioritásait, majd számba

veszi az elnökség főbb eredményeit, kiemelten az Európai Politikai Közösség 2024. november 7-i budapesti csúcstalálkozójának sikeres megrendezését, továbbá a nyugat-balkáni országok EU-csatlakozási folyamatainak új lendületet adó kormányközi konferenciák lebonyolítását, valamint a kulturális diplomácia külső dimenzióinak megerősítését.

Marsai Viktor elemzésében a magyar elnökség migrációs szakpolitikával kapcsolatos eredményeit taglalja. A külső dimenzió tekintetében a schengeni bővítés lezárását Románia és Bulgária viszonylatában, illetve az innovatív megoldások keresését, a visszatérési központok koncepciójának vagy a határvédelemnek az erősítését emeli ki. Megemlíti ugyanakkor, hogy nem történt előrelépés az unión belüli viták kapcsán.

Ördögh Tibor az Európai Unió Tanácsának 2024-es magyar elnökségi programját a bővítéspolitikai szempontjából elemzi. Kiemeli, hogy a versenyképesség és a védelempolitika mellett a bővítéspolitikai mint az unió egyik legsikeresebb politikája harmadik prioritásként jelenik meg. A magyar elnökség a nyugat-balkáni és keleti bővítés kérdésében komoly hangsúlyt helyezett az érdemalapú megközelítésre, amely garantálja, hogy az EU bővítéspolitikája kiegyensúlyozott és hiteles maradjon.

Zsivity Tímea a Nyugat-Balkán bővítés- és biztonságpolitikai kihívásait taglaló tanulmányában azt helyezi előtérbe, hogy az orosz–ukrán háború katalizátorként hatott, és ismét fókuszba helyezte a Nyugat-Balkánt érintő bővítés- és biztonságpolitikai kérdések fontosságát az Európai Unió számára. Hangsúlyozza, hogy Magyarországnak az EU Tanács soros elnökeként lehetősége adódott, hogy dinamizálja a Nyugat-Balkán csatlakozási folyamatait, amelyeknek érdemi felgyorsítása elengedhetetlen Európa stabilitásának megerősítéséhez.

Felde-Tóth Bettina és *Csepeli Réka* közös tanulmányukban a soros magyar elnökség kapcsán az EU környezetvédelmi és versenyképességi célkitűzései közötti kapcsolatot vizsgálják. A két részből álló elemzés első felében a magyar elnökség *Fenntartható, egészséges és versenyképes Európa* címet viselő szakpolitikai célkitűzését veszi górcső alá. A második rész, a perspektívát némileg kitérítve, a végtelen gazdasági növekedés doktrínájának a környezet védelmével való összeegyeztethetetlen mivoltát vizsgálja, illetve alternatívákat vázol fel a GDP-re épülő gazdasági koncepcióhoz képest.

Mernyei Ákos a magyar EU-elnökséget az energiapolitika terén elért eredmények vetületében elemzi. Tanulmányában kiemeli: a magyar elnökség annak ismeretében építette ki koncepcióját és vezette politikáját e téren, hogy az energia mostanra nyilvánvalóan a szuverenitás megőrzésének sarokkövévé, s ebből következően geopolitikai eszközzé, vagy mondhatni, akár geopolitikai fegyverré vált.

Ezt követően *Matuz János* az egészségügyről mint az elnökségi programban kiemelt szerepet kapott egyik közpolitikai területről értekezik. Hangsúlyozza, hogy

a magyar elnökség kiegyensúlyozott, szakmailag megalapozott és partnerségalapú hozzáállása megerősítette Magyarország szerepét az uniós szakpolitikák alakításában, és hozzájárult az egészségügyi unió tovább fejlődéséhez.

Sorbán Kinga Európa digitális jövőjéről írt tanulmányában kiemeli, hogy a digitális szakpolitika már nem csupán gazdasági és technológiai kérdés, hanem alapjaiban határozza meg Európa jövőjét, szuverenitását és társadalmi stabilitását. A digitális évtized tétje nem kevesebb, mint az, hogy Európa képes lesz-e a jövőt formálni – nem csupán követni. A 2024-es magyar elnökség e tét nagyságát felismerve olyan alapokat rakott le, amelyekre a következő uniós ciklus digitális stratégiája is építhet.

Végül, de nem utolsósorban *Taraczközi Anna* elemzésében a kutatáspolitikai jövőjéről értekezik. Tanulmányában azt vizsgálja, hogy a magyar elnökség miként formálta az Európai Unió innovációs és kutatási napirendjét 2024-ben, különös tekintettel annak kezdeményezéseire, politikai eredményeire és koordinációs erőfeszítéseire.

Összességében a kötet tanulmányai megmutatják, miként illeszkedett a 2024. évi magyar uniós elnökség az Európai Unió folyamatosan alakuló intézményi és szakpolitikai működésébe. A kötet célja nem lezárni, hanem megalapozni a magyar elnökség tapasztalatairól és tanulságairól szóló további szakmai párbeszédet, hozzájárulva ezzel az Európai Unió működésének mélyebb megértéséhez és a jövőbeli elnökségek számára is hasznosítható következtetések levonásához.

Török Bernát
főigazgató
Eötvös József Kutatóközpont